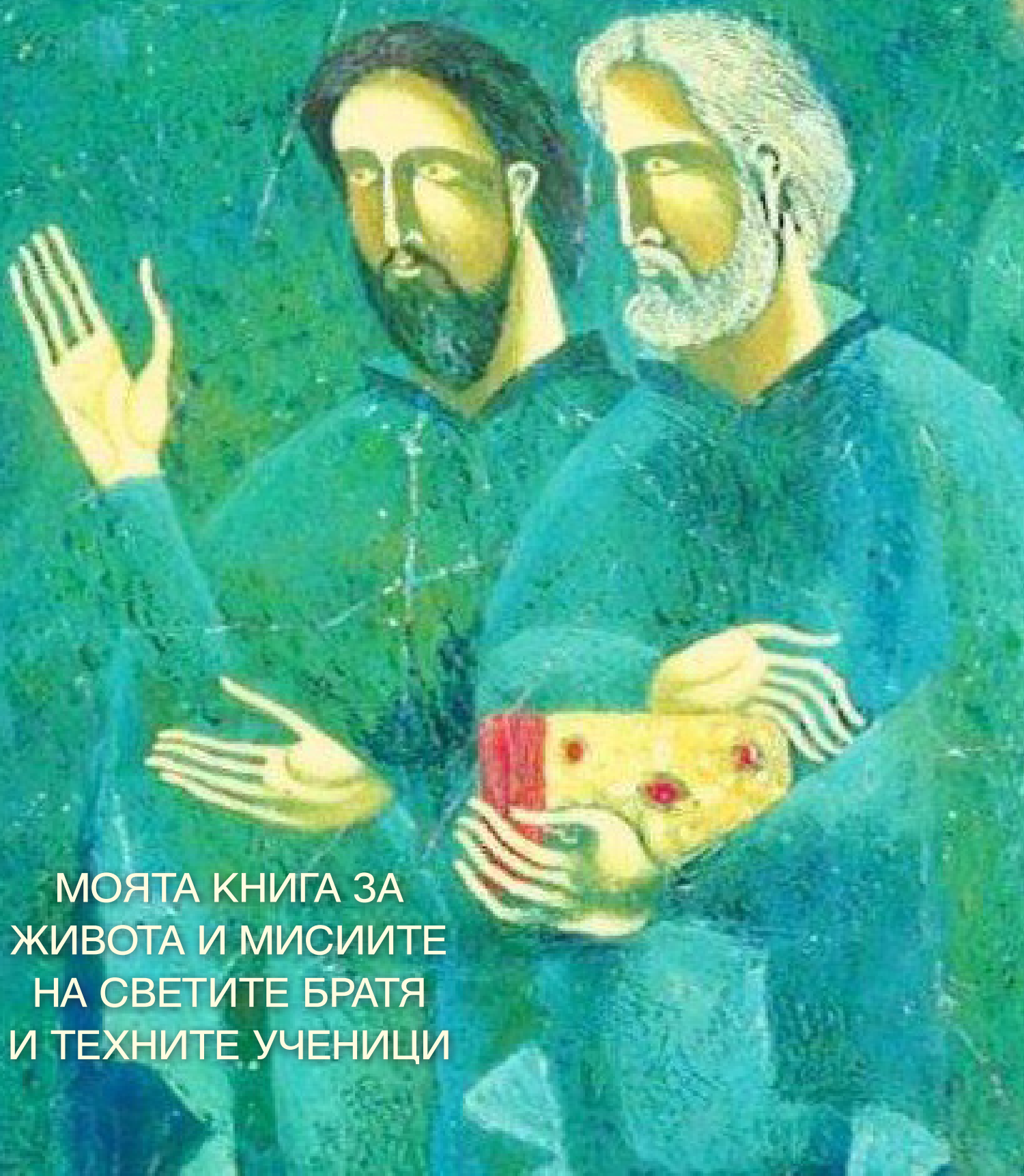

АТЛАС

КИРИЛ И МЕТОДИЙ

МОЯТА КНИГА ЗА
ЖИВОТА И МИСИТЕ
НА СВЕТИТЕ БРАТЯ
И ТЕХНИТЕ УЧЕНИЦИ

АТЛАС „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

МОЯТА КНИГА ЗА ЖИВОТА И МИСИИТЕ
НА СВЕТИТЕ БРАТЯ И ТЕХНИТЕ УЧЕНИЦИ

Книгата се издава с финансовата подкрепа
на Националната програма „Неразказаните истории на българите“,
Министерство на образованието и науката – България

АЗ·БУКИ

Национално издателство за образование и наука

2024

Проект на Българското неделно училище „Родолюбие“ – Неапол, Италия

Съставители и редакция:

Мая Падешка
Валентина Николова
Венета Ненкова

Научен консултант:

доц. д-р Татяна Лекова

Художник:

Дора Николова Битау

Снимка на корица:

Борис Славчев

Коректор:

Анелия Врачева

Дизайн:

Иво Христов

Формат: А4

Печат:

ИФО ДИЗАЙН

ISBN 978-619-7667-66-0

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Детството на Константин (Кирил) и Методий	7
2. Юношество и учение на Константин (Кирил). Образователна подготовка при Фотий	9
3. Константин (Кирил) при сарацините.....	11
4. Константин (Кирил) и Методий в Крим. Хазарска мисия. Намиране мощите на св. Климент	13
5. Възлагане на Моравската мисия.....	15
6. Константин (Кирил) и Методий пристигат в Моравия	17
7. Спорът с триезичниците	19
8. Папа Агриан II благославя свещените книги и славянската писменост.....	21
9. Смъртта на св. Кирил Философ в Рим	23
10. Лудвиг II срещу Методий. Изгнанието на Методий.....	25
11. Смъртта на св. Методий	27
12. Учениците на светите Кирил и Методий, прогонени от Моравия.....	29
13. Св. Седмочисленици	31

Скъпи читателю,

Ти със сигурност вече знаеш много за Константин-Кирил и Методий – братята от Солун (по онова време част от Византийската империя), които през далечния IX век променят културната картина на Европа. Как я променят? Като създават съвсем нова азбука за още един от говоримите по това време езици – езика на славяните. На тази нова азбука започват да се пишат и преписват книги, важни за новопокръстените славяни. За да постигнат това обаче, Светите братя е трябвало да разбиват стереотипи и правила, да се намесват в политически борби, да убеждават, да бъдат критикувани и преследвани.

Създадената от Кирил и Методий азбука, както е известно, се нарича глаголица. Те са искали да създадат писменост, различна от всички съществуващи по това време писмени системи. След тяхната смърт делото им намира горещ прием и избуява в България, а техните ученици сътворяват богата книжнина. Глаголицата продължава да се използва от книжовниците, но се създава и друга, нова азбука – кирилицата, която прилича на гръцката азбука и отразява дългата традиция в България да се използва гръцкият език. Предполага се, че новата азбука е създадена от учениците на двамата братя.

Кирилицата ще извърви дълъг и достоен път през вековете и ще се превърне постепенно в азбуката, на която пишем и четем днес.

Но как изглежда Европа и кои са основните исторически „играчи“ по времето на Кирил и Методий през този шеметен IX век? Това са:

- България – по това време управлявана от княз Борис, който въвежда християнството и приема учениците на Кирил и Методий (865 г.);

- Византийската империя, начело на която стои император (по времето на Кирил и Методий император е Михаил III);

- Свещената Римска империя, възродена от франкския крал Карл Велики (800 г.);

- за нашата история е важно да познаваме и Великоморавия – славянска държава, която политически е зависима от Франкската империя, но която иска да има самостоятелна църква (именно великоморавският княз Ростислав приема Кирил и Методий по време на тяхната много важна Моравска мисия);

- също така добре е да знаем кои са сарацините (арабите) и хазарите (Хазарският каганат – който е голямо независимо средновековно ханство);

- важни фигури са и римският папа и византийският патриарх – глави на Западната и на Източната (византийска) християнска църква.

В тази книжка животът и изключителната дейност на Светите братя ще оживеят пред очите ти чрез картините на една българска художничка. Тя се казва Дора Николова-Битау и е наша съвременничка. Така че – чети текстовете, но преди всичко гледай картините, за да разбереш повече за историческото време, за силата и устойчивостта на Константин-Кирил Философ и брат му Методий, за политическите фигури и събития от IX век.

На добър час с твоята илюстрирана книга за Кирил и Методий!

Няколко гуми за Дора

Дора Николова Битау е българска художничка, създател на костюми за киното, театъра и телевизията, сценограф. Тя живее в Италия от около 50 години заедно със съпруга си Клаудио. Дора започва работа в киното като актриса, когато е едва 5 – 6-годишна: играе дете от село във филм на Александър Вазов. След като завършва висше образование по сценография и дизайн на костюми в Художествената академия в София, работи за над 250 телевизионни програми, 18 филма, някои от които серийни, и 50 театрални представления. Работи и върху анимационни филми, реставрира стенописи, рисува картини, прави илюстрации за книги; пише рецензии за изложби и статии в българското списание „Изкуство“.

Творбите на Дора Битау са изложени на над 90 изложби, самостоятелно и с групи художници, по целия свят, основно в Съединените щати, но също така в България, Бразилия, Канада, бившия СССР, Германия, Полша, бивша Югославия, Италия, Малта...

Дора среща съпруга си през 1973 г., когато той пътува в България: „Така я видях за пръв път, вечно с платното и четката в ръка“, казва Клаудио. Двамата започват да си пишат, ражда се любовна история, която продължава и до днес – история, изпълнена с жертви и компромиси: трудно им е било да се оженият във времето на Желязната завеса. След като се премества в Италия със съпруга си и с двете им деца, работата за телевизията става твърде ангажираща за Дора. Така, след двадесет години в Киноцентър „Бояна“, тя напуска киното и започва да рисува, за да работи от къщи, да бъде близо до децата и съпруга си. Но в същото време, се опитва да потуши своята тъга по родината, изобразявайки традиционни български теми в картините си.

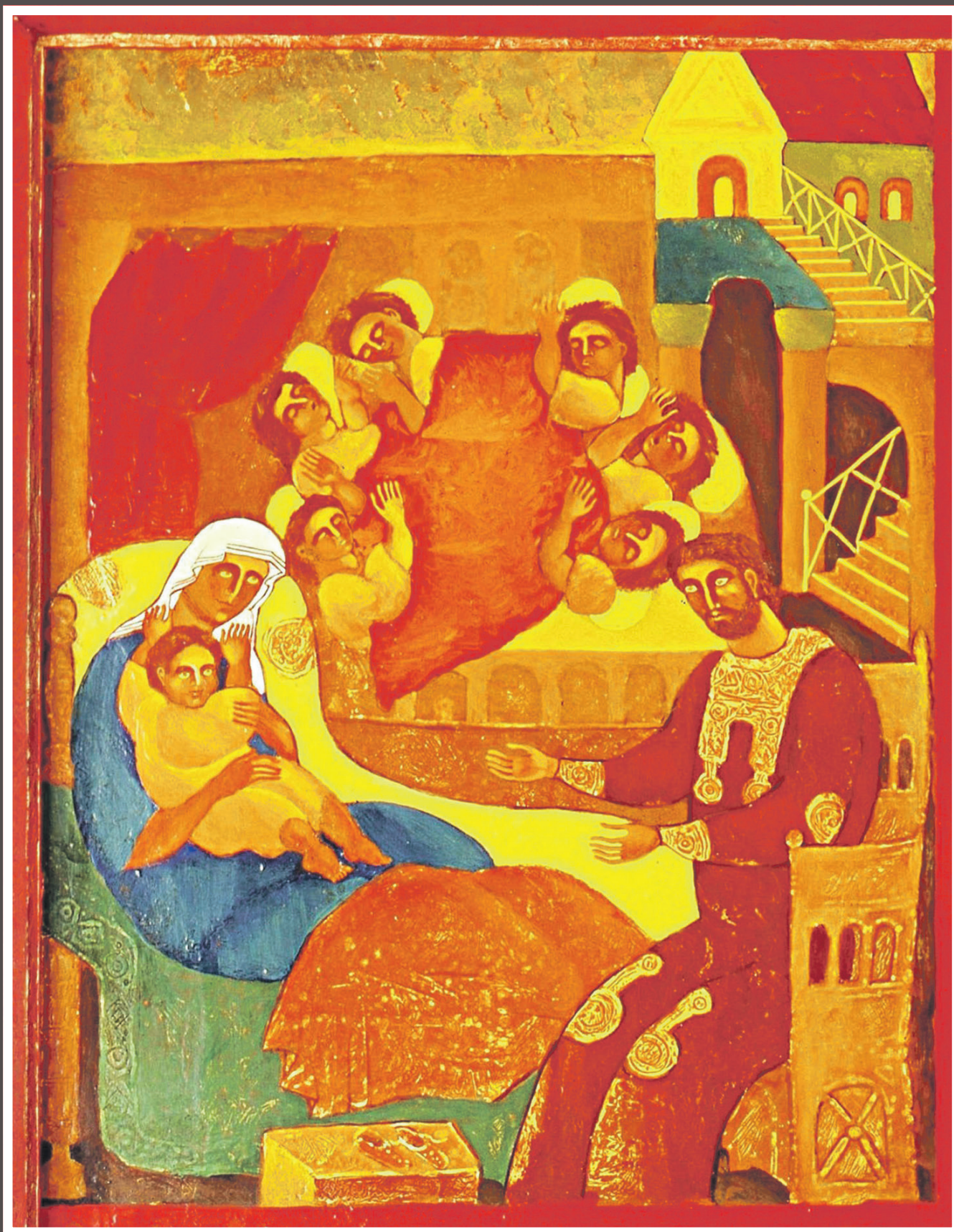
Първата и най-важна за кариерата на Дора изложба е в галерия на площад „Сан Марко“ в Рим, където неизвестни художници като нея показват творбите си. Нейните произведения постигат голям успех, особено сред гръцката публика, поради стилистичното си сходство с византийските икони. С цикъла си „Българските царе“ Дора си поставя за цел да съживи България, изобразявайки нейното величие в историята и в историята на християнството. Сред най-впечатляващите и произведения са цикълът от исторически картини „Средновековни български и византийски владетели“ и цикълът „Животът на Светите братя Кирил и Методий“ – създатели на славянската азбука, патрони на Европа.

Нейните произведения са силно повлияни от гръцката митология и от византийските цветове. Самата Дора казва (<http://artdora.it/>), че това, което научава от света на телевизията и театъра, пренася и в живописа: „За да илюстрирам живота на светите Кирил и Методий, използвах същите методи на изследване както при производството на игрален филм. Представих си снимачната площадка на филм за Средновековието. Ключови елементи на моята работа бяха текстовете на исторически документи“. Относно предпочитанията си към ярки, интензивни цветове, Дора казва: „Цветовете изразяват настроената. Нуждая се от ярки, интензивни цветове, достигащи максимална концентрация, като перкусионни инструменти в оркестър при най-високата им мощност, или като шофиране на ферари с 300 километра в час. Има картини в червено, после зелено, жълто, синьо... до върха на интензивността... Следва наситеност, умора, чувство за нужда от дишане и тогава настъпва периодът на бялото, зеленото, пастелните цветове. Когато духът е потиснат, страдащ, цветовете потъмняват, избледняват. Картините стават монохроматични“.

Днес Дора продължава да отваря вратите на своя дом за всеки, който желае да види част от картините ѝ, урежда малки изложби за своите гости. С удоволствие разказва за живота си, посветен на изкуството, на България и българската история, която ще живее вечно чрез творчеството на тази забележителна художничка и личност – Дора Николова Битау.

**Мария Елизабета Ванакоре
Луиджу Конте**

Детството на Константин (Кирил) и Методий

ДЕТСТВОТО НА КОНСТАНТИН (КИРИЛ) И МЕТОДИЙ

Светите братя Кирил и Методий са родени в Солун. Солун се намира в Северна Гърция, на около 300 км от столицата на съвременна България – София. През IX век Солун е вторият по големина град във Византийската империя след столицата Константинопол (днешен Истанбул, Турция).

Константин, както е истинското име на Кирил (Кирил е монашеското му име, което той приема 50 дни преди смъртта си), е най-малкият от седемте деца в семейството. Роден е вероятно през 827 година. За Методий се предполага, че е най-големият син и че годината на раждането му е около 815 г.

Баща им се казва Лъв – благороден, уважаван и високопоставен държавен функционер. Високата и отговорна административна и военна длъжност, която заема, е на вицестратег – помощник на военачалника, на когото е поверена защитата на града. Мъж „правоверен и изпълняваше точно всички божии заповеди...“¹. Майка им се казва Мария и в някои извори се споменава, че тя е славянка по произход. Това е много вероятно, защото по това време в Солун живее многобройно славянско население и братята израстват сред голяма славянска общност.

Бащата умира рано, но заръчва на жена си: „Вярвай ми, жено, надея се на Бога, че той ще му даде такъв баща и настойник, който се грижи и за всички християни“.

Семейството осигурява на синовете най-доброто за времето образование. Първоначално двамата братя учат в Солун. Константин проявява изключителна любознателност, изучава мъдрите книги на Отците учители на Църквата, отличава се като най-преуспяващ от всички ученици и изумява всички с бързата си памет и бистрия си ум. Не го удовлетворяват игрите и ловните занимания на неговите връстници, прекарва дните си в търсене на учители, които да му преподават философия и филология. Скоро в Солун не може да се намери учител, който може да дискутира с него философските въпроси, вълнуващи малкото момче.

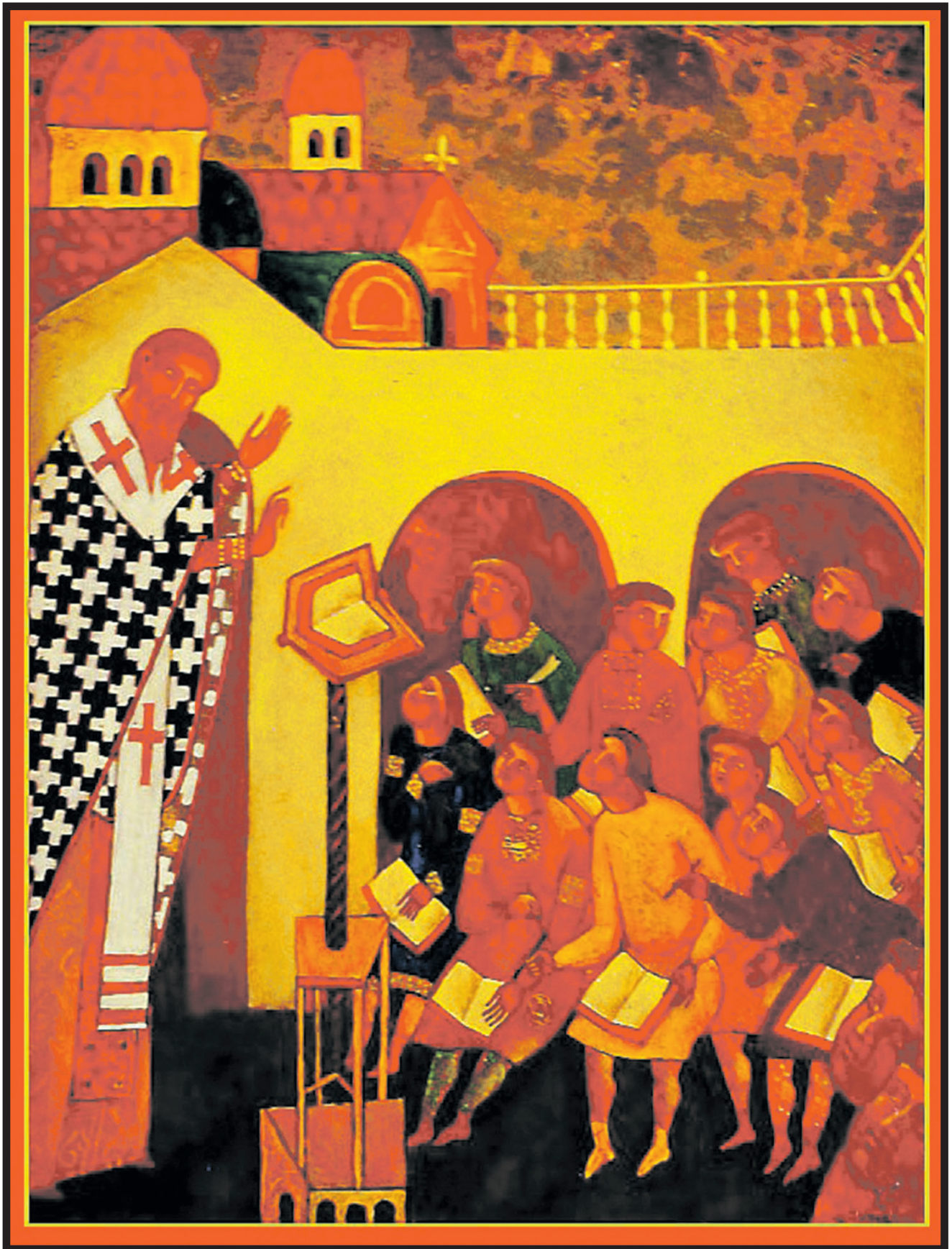
РЕЧНИК:

Стратег/Вицестратег – военен и административен началник в Древна Гърция и във Византия.

ДА ПОМИСЛИМ ЗАЕДНО

- Защо Кирил и Методий се наричат още Солунските братя?
- Благодарение на какво Константин „преуспява“ с книгите?
- Колко хора са изобразени на картината? Кои са те? Кои са нарисувани на преден план и кои – на заден план?

1. Всички цитати са по Киселков, В. Сл. Панонските легенди или Пространните жития на славянските просветители Кирил и Методий, Ямбол 1923.

**Юношество на Константин (Кирил).
Образователна подготовка при Фотий**

ЮНОШЕСТВО И УЧЕНИЕ НА КОНСТАНТИН (КИРИЛ). ОБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА ПРИ ФОТИЙ

Слухът за изключителното усърдие, всеотдайност в учението и мъдростта на младия Константин скоро достига до столицата Константинопол. За заслугите на талантливото дете научава логотетът на империята Теоктист – министър, близък на майката Теодора, която е регентка на малолетния император Михаил III. Теоктист е един от най-образованите мъже на империята, назначен за настойник на младия Михаил III. Той праща да повикат Константин в двореца, взема го под своята закрила и му дава възможност да се обучава заедно с императора. Талантливият младеж изучава в прочутата Магнаурска школа така наречените „свободни изкуства“ – тривиум и квадривиум. Житието му разказва как за три месеца успява да изучи граматиката. След това изучава Омир и геометрията, а под ръководството на най-ярките умове в империята – Лъв Математик и бъдещия патриарх Фотий, усвоява „диалектиката и всички философски науки, освен тях още риторика и аритметика, астрономия и словесност и всички останали елински изкуства“. Константин постига изумителни резултати в изучаването на всички науки и изкуства и в двореца започват да го наричат „философ“.

Константин се отличава със скромност и прилежание в учението, разговаря само с онези, с които е полезно да беседва, и страни от буините младежи. Възхитен от неговите способности, Теоктист му позволява свободен достъп до императорския дворец. Логотетът – велик и почтен мъж, все повече го обиква и беседва с него по философски въпроси, по които младият учен изказва дълбоки мисли с малко думи. Живее живота си в „чистота“ и става предпочитан и любим събеседник. Всички в двореца се привързват много към него, възхитени от неговата дарба от Бога. За да го задържи в столицата, Теоктист, след като се съветва с регентката Теодора, му предлага редица почетни длъжности, които обаче той отказва, тъй като го отдалечават от науката. Приема само тази на библиотекар – директор на патриаршеския архив в катедралата „Св. София“, където има възможност да се запознае с книжовното наследство на множество близки и далечни народи. Скоро обаче се усамотява в манастир край Босфора, в който го намират шест месеца по-късно. Тогава се съгласява да приеме длъжността преподавател по философия в Магнаурската школа.

За разлика от филологическата и философската подготовка на брат си, Методий е ориентиран към юридическите науки. След приключване на образованието си, още съвсем млад, благодарение на застъпничеството на покровителя на двамата братя – Теоктист, е изпратен от императора като архонт – управител и администратор на едно славянско княжество в голината на р. Струма. Живеейки сред славяните, Методий има възможност да се запознае със славянските обичаи, и постепенно обиква славяните.

РЕЧНИК:

логотет – главен министър към императора на Византийската империя
свободни изкуства – тривиум (граматика, диалектика, риторика); квадривиум (аритметика, геометрия, астрономия, теория на музиката)
диалектика – академична дисциплина, която се изучава през Средновековието, логика
епитрахил – част от облеклото на свещеника по време на служба; нещо като дълга лента, която се облича през главата и врата
архонт – висше длъжностно лице в гръцките полиси (княжества)

ДА ПОМИСЛИМ ЗАЕДНО

- Защо логотетът Теоктист извиква Константин в Константинопол? Какви науки изучава младежът там?
- Какво правят героите на картината? Кои според вас е мъжът вляво?
- Какво наричаме епитрахил? Какво символизират кръстовете по епитрахила?

Константин (Кирил) при сарацините

КОНСТАНТИН (КИРИЛ) ПРИ САРАЦИНИТЕ (855 – 856)

Освен като ерудиран философ Константин става известен и като особено красноречив полемист. След диспута си със сваления патриарх Иоан VII Граматик – защитник на иконокластите, той се покрива със слава. Макар и съвсем млад, успява да спечели доверието на император Михаил III. След като изслушва съветниците си, той го изпраща на дипломатическа мисия при сарацините, чиято цел е размяната на 200 византийски военнопленници. Според арабски източници 50-членната делегация е водена от гържавния секретар Георги. Константин е подготвен отлично като дипломат и оратор, също така познава арабски език наред с редица други езици. Когато пристига в една местност, населена с християни, той е възмутен от гаврата и оскърбленията, на които сарацините са подложили малката християнска общност, изписвайки по вратите на домовете им възмутителни и ужасяващи демонски изображения.

Агаряните – мъдри и учени хора, запознати с геометрията, с астрономията и с другите науки, подлагат на разпит Константин, опитвайки се да оборят християнската вяра в Св. Троица – Отец, Син и Св. Дух. Философът умело води диспута, като цитира пасажи от Корана, който добре познава. След това му задават още много въпроси за всички изкуства, които умеят от векове, и той успява да ги наддума по всички въпроси. Показват му богатствата на сарацинския владетел, украсени със злато, сребро, скъпоценни камъни и бисери, а той им отговаря, че тези богатства са

създадени от Бога за утеха на хората. От злоба сарацините му дават отровно питие, но не успяват да го отровят, и той успешно се завръща в родината си.

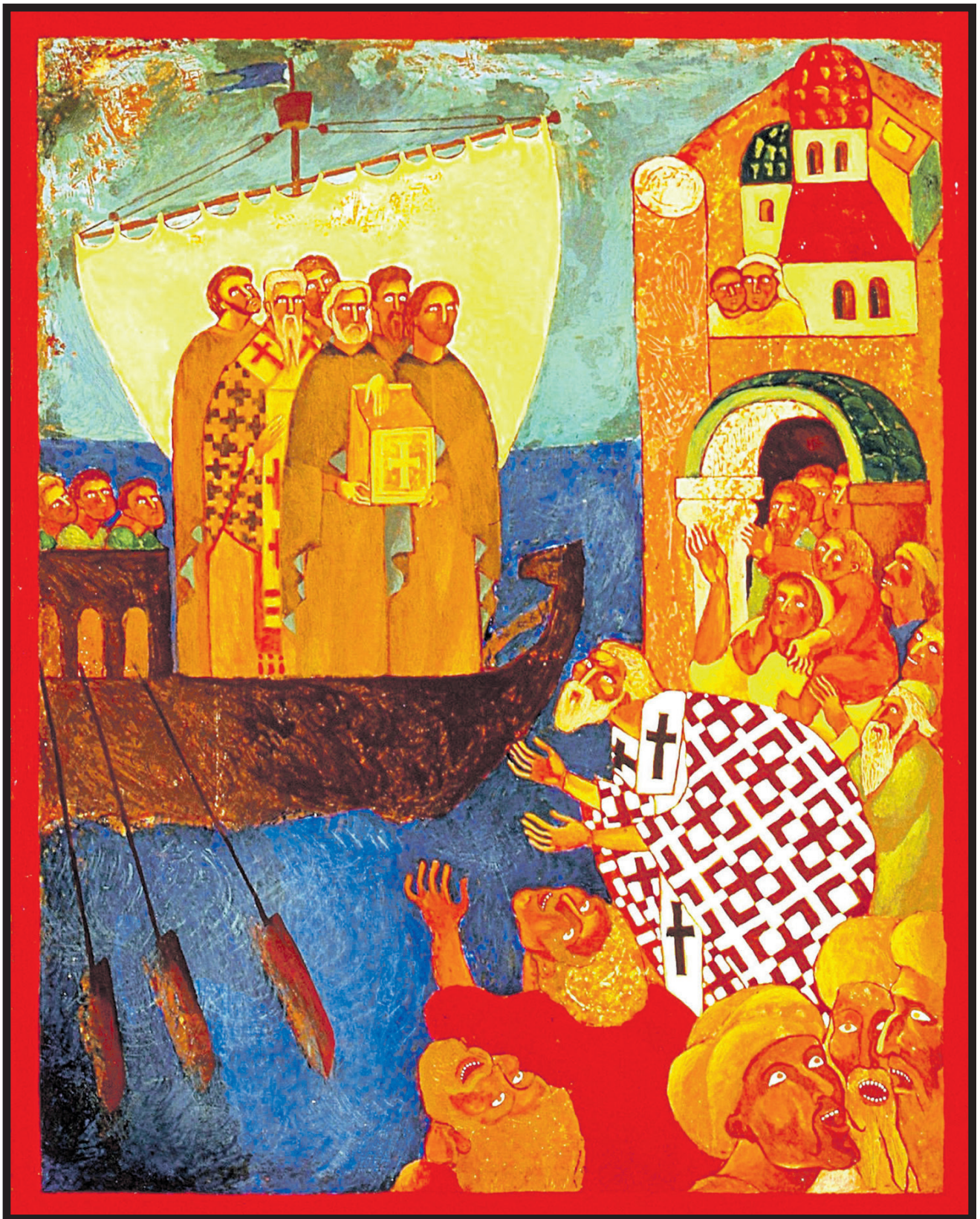
Кои са сарацините? Те са арабски племена, които по това време (IX век) населяват Арабския халифат.

Най-важните постижения на Константин по време на тази „арабска мисия“ са: дебатът със сарацините в Багдад, диспути около Св. Троица, войната, мира, изкуството. В житието му се казва, че е успял да „наддума по всички въпроси – така, че те му се чудят, изпадат в удивление“. Освободени са и християнските военнопленници, които се завръщат във Византия.

Агаряни, сарацини, измаилтяни – тези названия на арабите идват от името на Агар – египтянка, робиня и слугиня на Сара. Сара е наложница на Авраам, герой от Стария завет, от когото ражда син Исмаил. Народите, произхождащи от Агар, се наричат агаряни, онези, произхождащи от Сара – сарацини, а от нейния син – измаилтяни, най-общо това са мюсюлманите.

ДА ПОМИСЛИМ ЗАЕДНО

- Какво означава мисия? С каква цел византийският император изпраща Константин при сарацините?
- Кои детайли от картината разкриват елементи от външния вид и обичаите на сарацините?
- Посочете Константин Философ върху картината.

Хазарска мисия. Намиране мощите на св. Климент

КОНСТАНТИН (КИРИЛ) И МЕТОДИЙ В КРИМ. ХАЗАРСКА МИСИЯ. НАМИРАНЕ МОЩТЕ НА СВ. КЛИМЕНТ

През 860 г. Константин Философ е натоварен с нова важна дипломатическа мисия в Хазарския хаганат в Крим. Изборът да му бъде поверена тази значителна в политическо и религиозно отношение за Империята задача, е направен в резултат на въздигането на Фотий в патриаршеско достойнство (858 г.). Хазарите владеят огромна територия между Кавказ и Крим, по долното течение на р. Волга. Намиращ се в непосредствена близост до двете големи държави – Арабския халифат и Византия, Хазарският хаганат е притеснен от засилването на тяхното политическо и идеологическо влияние. В стремежа си за самосъхранение хаган Булан и неговите сановници приемат през 730 г. неофициално еврейската религия, като в резултат Хазария се оказва една извънредно пъстра в етническо и религиозно отношение страна. Населението ѝ се състои освен от хазари още от славяни, прабългари и други племена, разделени на евреи, мохамедани, християни, езичници. Двете големи съседски сили правят непрестанни опити да наложат в Хазария собствената си религия. Малката християнска общност, атакувана непрекъснато от еврейски и мюсюлмански проповедници, които търсят възможност да покръстят християните в юдейската или в ислямската религия, се обръща към Константинопол с молба да им изпратят способен мъж, който да успее да обори идеите на сарацините и евреите. Това кара хазарския хаган да поиска официално от Византия мисионер, способен да разясни християнската доктрина и догмата за Светата Троица, което да определи присъединяването на народа му към вярата. Византия решава да възложи отговорната задача на Константин Философ. В тази мисия Константин е придружен от брат си Методий. По пътя си за Хазарската страна делегацията прави престой в таврическият Херсон, разположен на западния бряг на Кримския полуостров, където Константин се подготвя за бъдещите прения, като за кратко време научава еврейски език и дори превежда осемте части на граматиката. Донасят му книги на самаритански и той започва да ги чете без грешка. Огромната му филологическа култура се обогатява и с научаването и на сирийски – един от семитските езици.

Тук, в очакване да влязат в Хазарския хаганат, на 30.01.861 г. братята откриват мощите на папа Климент I Римски – християнски мъченик. През 101 г. по заповед на император Траян той е удавен в Черно море, завързан за котва, край бреговете на днешен Севастопол. Те са занесени триумфално в Константинопол, а години по-късно именно тези реликви ще гарантират на братята топлото и тържествено посрещане от папата по случай пътуването им до Рим.

От Херсон те продължават с кораб за хазарската земя. В Хазария Константин спори предимно с евреи в присъствието на хагана. Диспутът се води отново по въпроса за Светата Троица, но и по реди други религиозни въпроси, като непорочното зачатие на Богородица, обрязването, поклонението пред иконите. След втория ден на диспути Константин вече има на своя страна хазарския хаган и неговите велможи. На третия ден разговорите продължават, но в друга форма. Хазарите поставят въпроси, на които Константин Философ отговаря чрез притчи. В диалога вземат участие и мохамедани. Философът се справя по подобаващ начин и спечелва окончателно хазарските големци, които са готови да признаят християнската вяра за най-добра. Покръстени са около 200 хазари. „От тях се покръстиха до 200 души, които се отказаха от поганските гадости и от незаконните женитби.“ Кирил отказва богатите дарове, предложени от хагана: „Когато да изпрати философа, хаганът започна да му дава много дарове, ала той не ги прие, казвайки: Даи ми колкото пленени гърци имаш, за мене ще е по-хубаво от всички дарове. Като ги събра до 200 души, дадох му ги. И радостно пое по своя път“. След тази мисия братята се оттеглят от политическия живот в един манастир на Олимп.

РЕЧНИК:

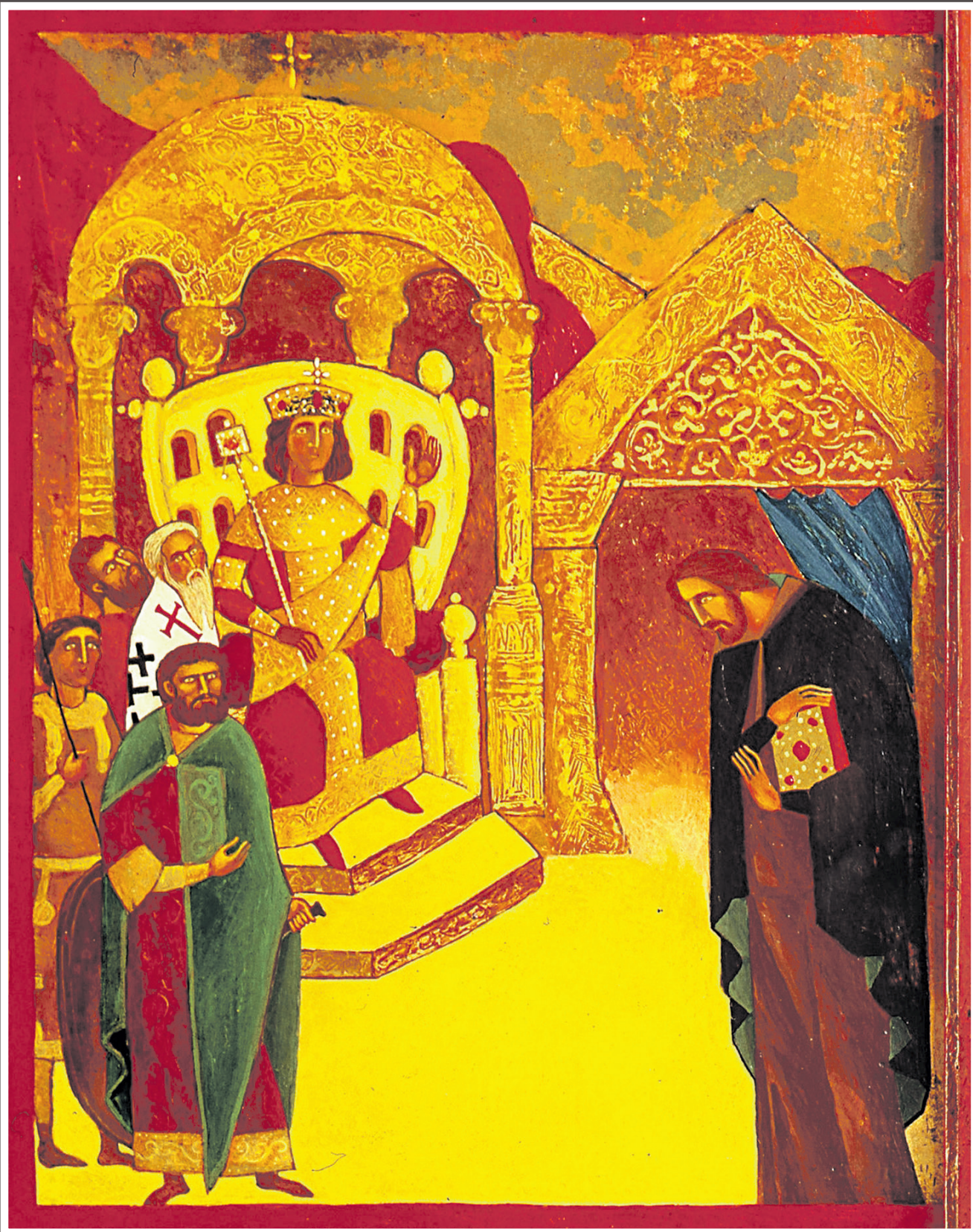
хаганат (среща се и като: каганат) – средновековно царство, създадено от тюркските степни племена.

Хазарският хаганат, Хазария (650 – 969) е царство, отделило се от Западнотюркския хаганат.

хаган (среща се и като: каган) – княз, господар, върховна титла в някои монголски и тюркски държави и обединения.

ДА ПОМИСЛИМ ЗАЕДНО

- Кои племена населяват Хазарския каганат?
- При пристигането си в Крим братята откриват нещо много важно. Какво е то?
- Разгледайте картината. Къде са изобразени Кирил и Методий? Къде се намират? Защо?

Възлагане на Моравската мисия

ВЪЗЛАГАНЕ НА МОРАВСКАТА МИСИЯ (862)

Третата мисия на братята има известна предистория. Още при завръщането си от Сарацинската мисия през 856 г. Константин се отказва от дворцовите почести и светския живот и се уединява в манастир на планината Олимп във Витиния (на Малоазиатския бряг). Там намира брат си Методий, който не е вече губернатор на славянска общност и е приел монашеското расо в манастира на Олимп. Тези събития може би са следствие от генералните промени в двореца и убийството на техния покровител Теоктист. В манастира, далече от интригите в столицата, двамата братя се отдават на усамотение и безмълвие, „беседвайки само с книгите“. Може би там те имат възможност да започнат гениалното дело за създаване на славянската азбука заедно с групата будни младежи, които Методий е довел със себе си от славянското княжество.

Тялната дейност продължава и след приключването на мисията в Хазарския хаганат. Константин се завръща в Константинопол и намира покой в столичната църква на Светите Апостоли, където „живееше безмълвно, молейки се на Бога“. По време на престоя си в столицата успява да разчете един надпис на еврейски и самаритански върху скъпоценна чаша, някога принадлежала на Соломон, съхранявана в катедралата „Св. София“. От своя страна, Методий отказва предложението на Фотий да стане архиепископ, и отново се оттегля на любимия Олимп във Витиния. Той става изумен на манастира „Св. Полихрон“ и се отдава на книжовни занимания.

Но техният покой е нарушен от едно събитие от изключително значение за славянството. През 862 г. Великоморавският княз Ростислав и племенникът му Светополк се обръщат с молба към византийския император Михаил III да им бъдат изпратени един епископ и един учител, които да подготвят моравския народ за богослужение на славянски език. Ростислав иска да създаде автономна църква и по този начин да ограничи влиянието на франките. Изборът отново пада върху Константин. Императорът го повиква в двореца и се обръща към него с думите: „Философе, освен теб никои друг не може да свърши това. Ето ти много дарове и иги, като вземеш брат си, изумена Методий. Вие двамата сте солуняни, а всички солуняни говорят чисто славянски“. Страхувайки се от обвинение в ерес, Константин отговаря: „Макар и да съм телесно уморен и болен, с радост ще отида там, ако имат букви в своя език“. Императорът му казва: „Ако ти поискаш това, то може да ти го даде Бог, който дава на всички, които просят без двоумение, и отговаря на онези, които похлопат“.

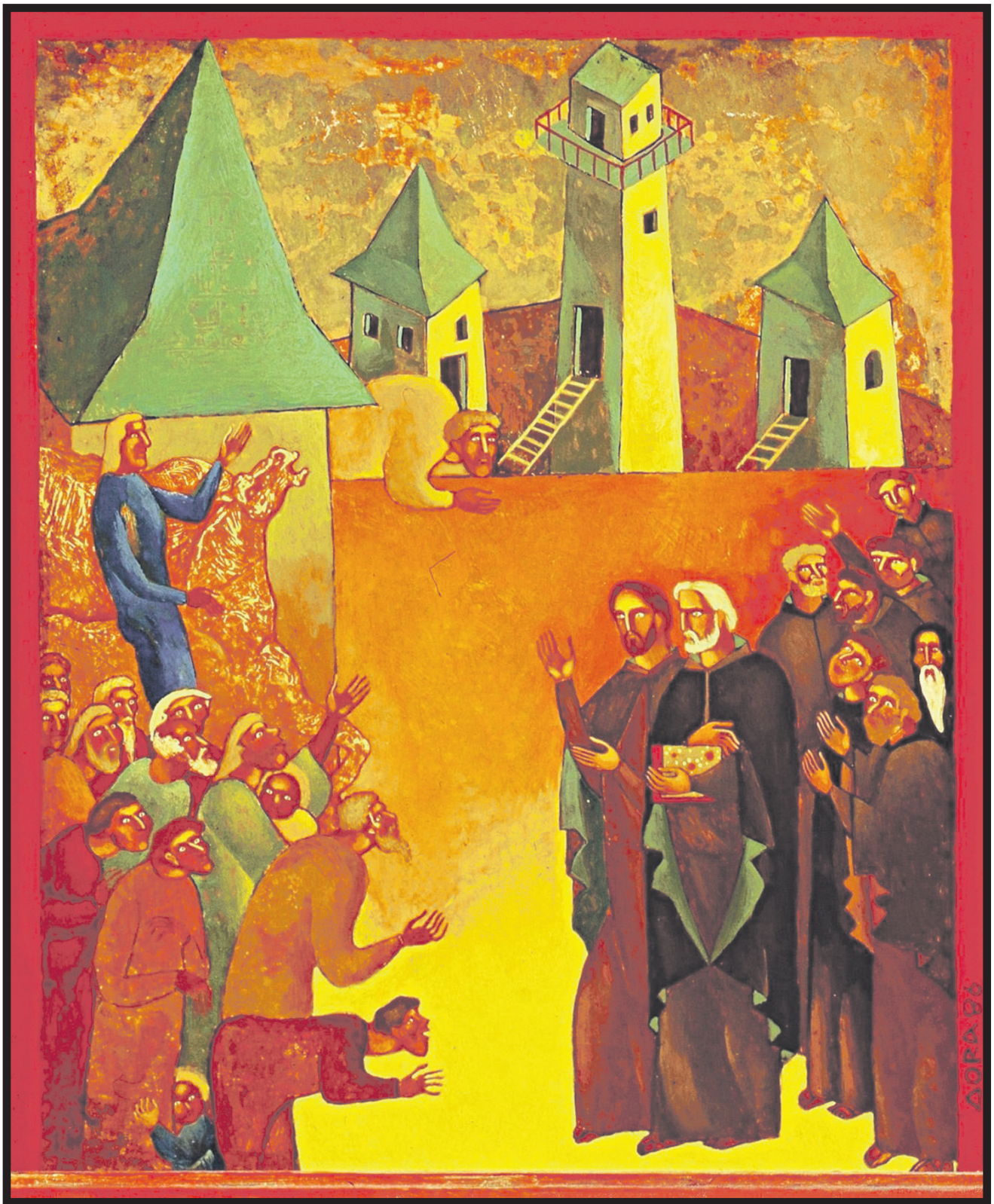
Тогава в една нощ, прекарана в молитва с неговите сподвижници, „сам Бог му се яви и тутакси състави буквите и започна да пише евангелската беседа: „В началото бе Словото, и Словото бе у Бога и Словото бе Бог“. Константин Философ създава първата славянска азбука – глаголицата.

Глаголицата е основана на три елемента: кръст (символ на разпятието Христово), кръг (вселената, цялото мироздание без начало и без край) и триъгълник (символ на Светата Троица).

След дълги години усилен труд Кирил и Методий завършват азбуката и през 862/863 г. превеждат най-важните за християнството богослужебни книги – Евангелието, Апостола и Псалтира.

ДА ПОМИСЛИМ ЗАЕДНО

- Как ще разтълкувате израза: Сам Бог му „яви буквите“?
- Опишете мястото, изобразено на картината?
- Кои са историческите личности, които виждате? Кои е човекът в центъра? Кои са останалите персонажи?

Константин (Кирил) и Методий пристигат в Моравия

КОНСТАНТИН (КИРИЛ) И МЕТОДИЙ ПРИСТИГАТ В МОРАВИЯ (862/863 – 865/866 г.)

През 863 г. по искане на великоморавския княз Ростислав двамата братя, заедно със свои ученици, успяват да стигнат в столицата на княжеството Велеград. Те носят със себе си славянските богослужебни книги, написани с новата азбука – глаголицата. Пристигат като обикновени учители мисионери в една чужда територия, подвластна на Франкската империя, при един славянски народ, приел християнството няколко десетилетия по-рано, по времето на княз Момир – бащата на Ростислав и основател на династията. Княз Ростислав ги приема с голяма радост и надежда, че ще помогнат за изграждането на собствена славянска църква и ще подготвят собствени славянски свещенослужители.

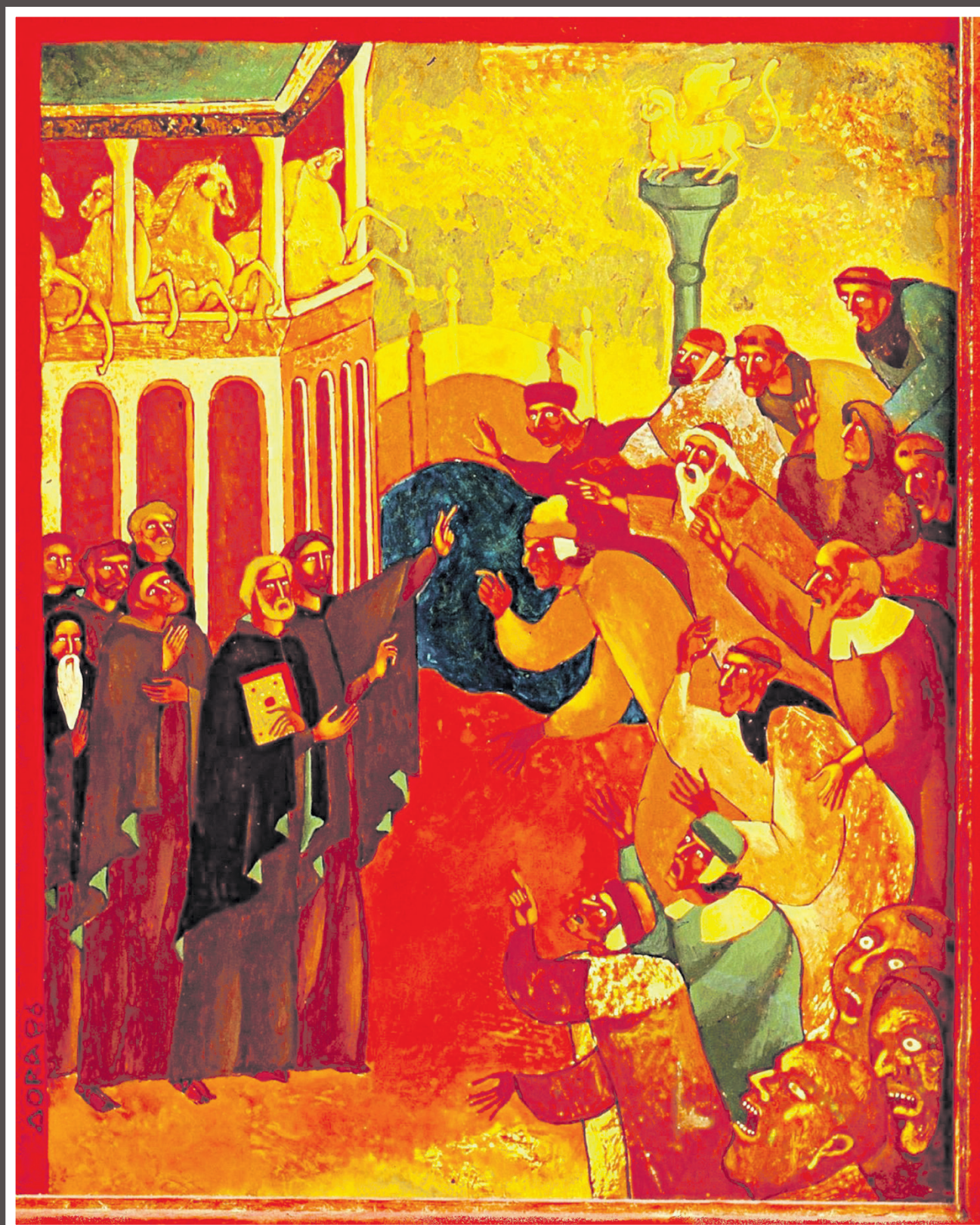
Там те развиват активна дейност. За кратко време Константин превежда целия църковен чин, запознава учениците с църковните служби: утринната молитва, вечернята, повечернята и литургията на славянския език. Братята продължават превода на богослужебни текстове на славянски и проповядват: „И според предсказанието на пророка ушите на глухите се отвориха да чуят евангелското слово, а езикът на гъгнивите стана ясен. На това Бог се зарадва, а дяволът се посрами“.

Във Великоморавия двамата братя прекарват четири години, като успяват да подготвят значителен брой ученици въпреки съпротивата на немското духовенство, което не иска да отстъпи от привилегиите си.

През пролетта на 867 г. те напускат Моравското княжество, като вземат със себе си група последователи и сподвижници, сред които вероятно са Климент, Наум, Ангеларий и Горазд, и се отправят най-вероятно към Рим или към Константинопол, за да получат освещаване на славянските книги и да ръкоположат учениците си в църковен сан. Пътувайки на юг, те спират в Панония по покана на Коцел – княз на Блатно (Балатон), в днешна Унгария. Вдъхновен от идеята за собствена славянска писменост, Коцел им поверява петдесет младежи, за да се научат да четат и пишат на славянски език. След като прекарват в Панония 50 дни, братята продължават пътуването си към Венеция. По отношение на крайната цел на това пътуване становищата на учените не са единни. Според някои първоначалното им намерение е да отплават към Константинопол. Други смятат, че са се отправили към Аквилейската патриаршия във Фриули, принадлежаща на Папската курия. Трети сочат като най-приемливо решението им да се представят на папата в Рим, за да поднесат като скъпоценен дар мощите на свети Климент Римски, които носят със себе си. Политическата обстановка във Византия обаче е драстично променена. След дворцов преврат в Константинопол Михаил III е убит от своя съимператор Василий I, който през септември 867 г. се възкачва на императорския престол, поставяйки началото на Македонската династия във Византийската империя.

ДА ПОМИСЛИМ ЗАЕДНО

- Защо Кирил, Методий и техните ученици са посрещнати с радост и чест от великоморавския княз?
- Каква дейност развиват Светите братя във Великоморавия?
- Защо хората вляво на картината се покланят?

Спорът с триезичниците

СПОРЪТ С ТРИЕЗИЧНИЦИТЕ (867)

Пристигайки във Венеция, Кирил и Методий получават писмо от папа Николай Мистик, който ги кани в Рим за обяснения за извършената от тях мисионерска дейност сред славяните в Моравия. Във Венеция Константин е посрещнат от разявени римски и франкски епископи, попове и монаси, които се нахвърлят срещу него като врани върху сокол с тежки обвинения, че е нарушил триезичната догма на църквата. Според нея християнският Бог може да се слави само на трите свещени езика – гръцки, латински и еврейски, записани от Пилат Понтийски на кръста на Исус. Заклеймяван като еретик, Константин провежда един от най-значимите диспути, който го прославя като велик оратор, ерудит и защитник на правото на всеки народ да проповядва вярата си на собствения си език. Той се опълчва срещу латинските духовници, оборвайки техните аргументи с мъдри цитати от Новия и Стария завет, от Писмата на апостол Павел до коринтяните и от Отците на Църквата. Ето думите на Константин според неговото Пространно житие:

„Бог не изпраца ли дъжд еднакво за всички? Също тъй слънцето не свети ли на всички? И не дишаме ли еднакво всички въздух? И как вие не се срамувате, като признавате само

три езика и като повелявате, щото всички други народи и племена – да бъдат слепи и глухи? Пояснете ми, Бога за безсилен ли смятате, та Той не може да даде (всичко това), или за завистлив, та не желае?“.

Като излага мъдро и убедително библейските принципи на вярата, Константин остава противниците посрамени и безсилни да го оборят.

РЕЧНИК:

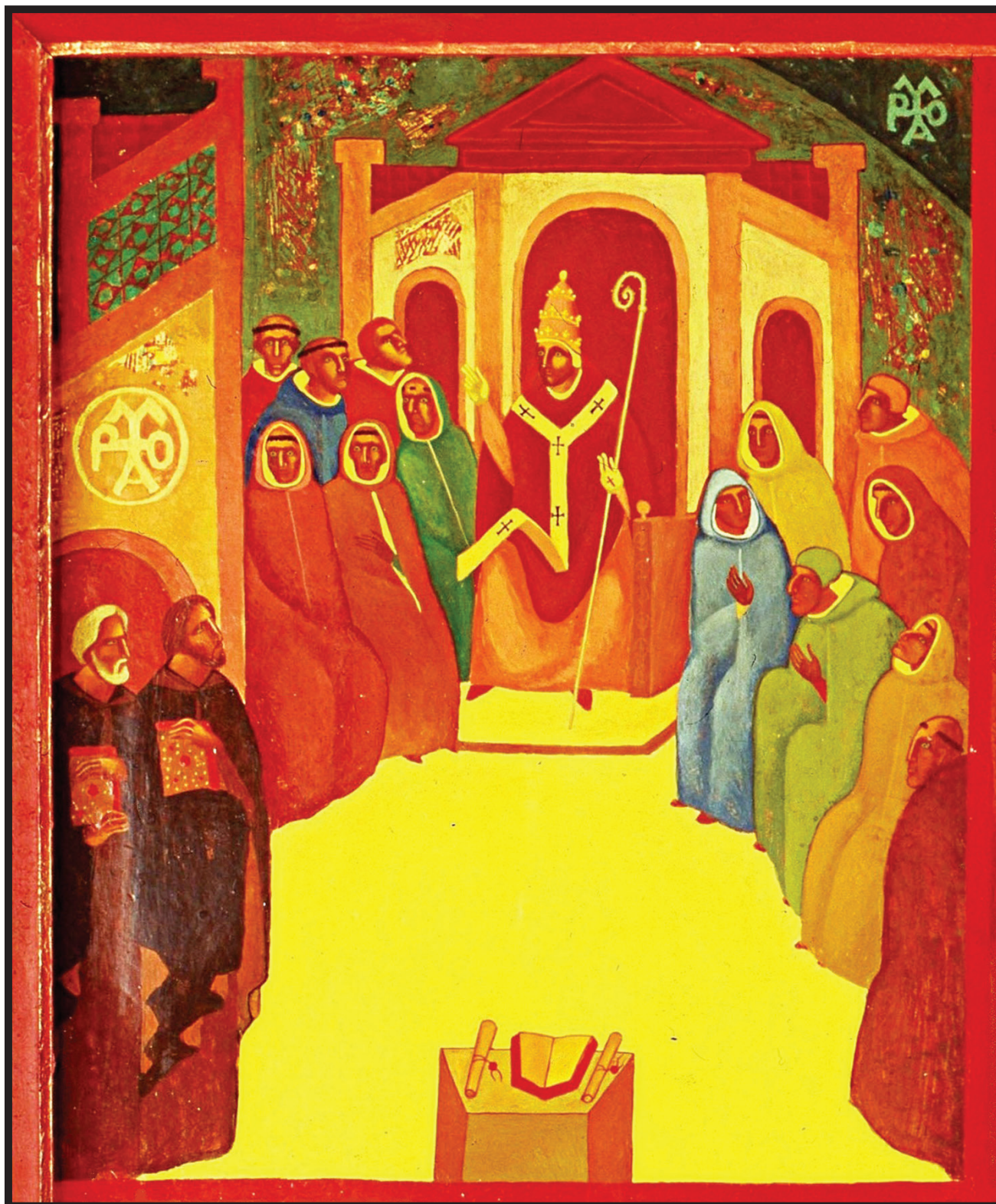
догма – утвърден принцип, който се възприема безрезервно за абсолютна истина и се прилага без промяна, без съобразяване с конкретната обстановка и условия.

ДА ПОМИСЛИМ ЗАЕДНО

- Какво включва „триезичната догма“? Как тази догма се съотнася с историческия момент?
- Какви качества проявява Константин по време на спора във Венеция?
- Как си обяснявате жестовете на двете фигури на картината, които са въввлечени в диспута?

Детайл – Спорът с триезичниците

**Папа Адриан II благославя свещените книги
и славянската писменост**

ПАПА АДРИАН II БЛАГОСЛАВЯ СВЕЩЕНИТЕ КНИГИ И СЛАВЯНСКАТА ПИСМЕНОСТ

Когато пристигат в Римския град, братята и техните ученици са приети тържествено от новия римски папа Адриан II и от римските граждани, които са излезли със свещи да ги посрещнат с голяма радост. През декември 867 г. папа Никола I умира и на негово място е избран новият римски папа Адриан II. По време на мисиите в Моравия и Панония двамата братя носят със себе си мощите на св. Климент Римски – християнски мъченик, един от първите римски папи, извадени из дълбините на морето при Херсон. Папата е изключително зарадван да получи този ценен дар. От всички папи, които се занимават с дейността на Константин и Методий, той има най-положително отношение към мисионерския подвиг на двамата братя. Папа Адриан благославя славянската писменост и освещава славянската азбука и славянските богослужебни книги на олтара на базиликата „Санта Мария Магжоре“: „Като прие славянските книги, папата ги освети и положи в църквата на св. Мария, която се нарича Фотида, и извършиха над тях света служба“.

След това папата нарежда на двамата епископи – на Формоза, епископ на Порто, завърнал се наскоро от България, и на Гаудирих, епископ на Велетри, да ръкоположат Методий в епископски сан, а учениците да ръкоположат като презвитери, дякони и четци. Веднага след церемонията по ръкополагането е отслужена служба на славянски език в църквата „Свети апостол Петър“. На следващия ден отслужват в църквата на св. Петронила, на третия ден – в църквата на великия вселенски учител апостол Павел. „И цялата нощ служиха, словословейки на славянски, а на утре пък отслужиха служба на неговия свят гроб, имайки на помощ епископ Арсений, който беше един от седемте епископи, и библиотекарят Анастасий.“

Римските граждани са възхитени от мъдростта на Константин Философ. При него непрекъснато приивжат хора и го разпитват по всякакви въпроси, които той търпеливо им разяснява. Всички граждани на Рим се прекланят пред неговото благоразумие, справедливост и милосърдие, прославят го като светец още приживе.

РЕЧНИК:

олтар – термин от църковната архитектура. Олтар се нарича църковното пространство в християнските храмове, отделено с иконостас, в центъра на олтарното пространство се намират светата трапеза, жертвеникът, Божият престол.

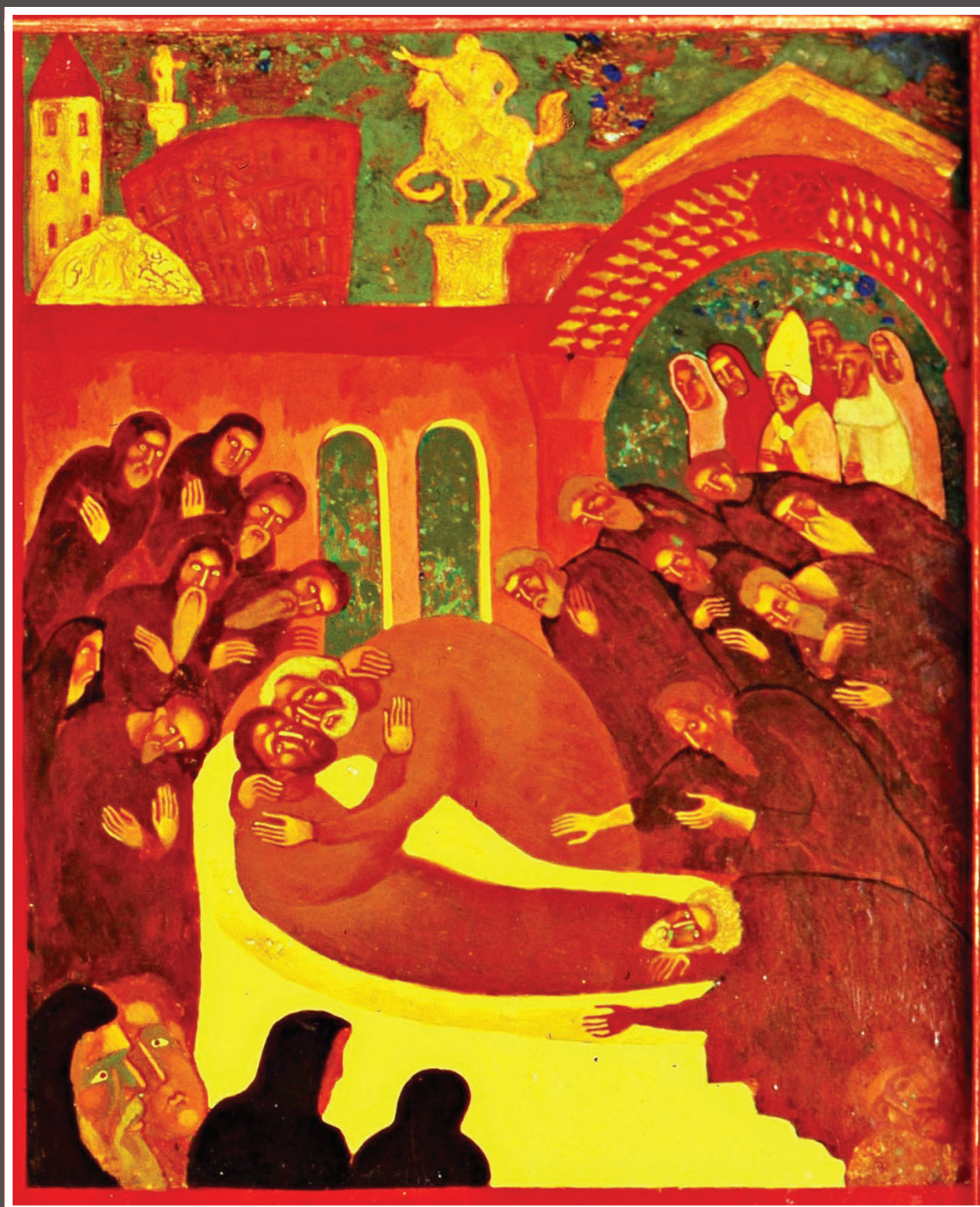
архиепископ – духовно лице, което управлява църковна област от няколко епископства.

папски легат – в католическата църква пратеник на папата с определени пълномощия.

диоцез – християнска църковна териториална единица под управлението на епископ. В православната църква терминът се превежда като епархия.

ДА ПОМИСЛИМ ЗАЕДНО

- Кои е големият дар, който занасят Светите братя на папа Адриан?
- Какво означават гумите **освещава** и **благославя**? Защо е необходима благословията на папата?
- Кои са героите на картината, облечени в червено? А в черно? Защо се различава цветът на грехите им?

Смъртта на св. Кирил Философ в Рим

СМЪРТТА НА СВ. КИРИЛ ФИЛОСОФ В РИМ (869 г.)

В Рим Кирил Философ е вече много изтощен физически и се разболява. Тогава е на 42 години. Много дълго време понася болестта. 50 дни преди смъртта си приема монашеското име Кирил.

Когато приближава часа да приеме покой и да се представи във вечните жилища, повдига ръце към Бога: „Господи, Боже мой, ... чуи моята молитва и запази верното си стаго, при което беше оставил на служба мене, неспособния и недостоеен твой раб... Избави го от безбожната и поганска злоба на тези, които те хулят, и погуби триезичната ерес, направи много да порасне църквата ти, и обедини всички в единомушие“.

В житието на Методий се разказва, че Кирил оставя завет към Методий, за да продължи започнатото дело:

„Ей, брате, ние бяхме впрегнати заедно да орем една бразда, ала след като завърших своя живот, аз падам на нивата, а ти много обичаш планината (манастира на Олимп), заради планината ти недей оставя учението си, защото повече чрез него ти ще можеш да се спасиш“.

Умира на 14 февруари 869 г. Папата заповядва на всички гърци и римляни, които непрекъснато се стичат със свещи към смъртното ложе на Кирил, да пеят над него и да го съпроводят, както биха направили със самия папа. Тогава Методий съобщава на папа Агриан завета на тяхната майка, която ги е заклела, че ако единият от тях умре галече от родината, другият син трябва да донесе тялото му и да го погребне в техния братски манастир. Папата е готов да изпълни молбата му, но римските епископи се застъпват този свят и почтен човек да бъде погребан в Рим, редом с мощите на светеца, които е донесъл. И така, гробът на Кирил е положен от дясната страна на олтара в базиликата „Сан Клементе“ в Рим. Според житието на Кирил от този ден нататък започват да се случват чудеса, които карат римските граждани още повече да се привържат към неговата святост и почит, да палят свещи денем и нощем, да се покланят пред него и да го славят.

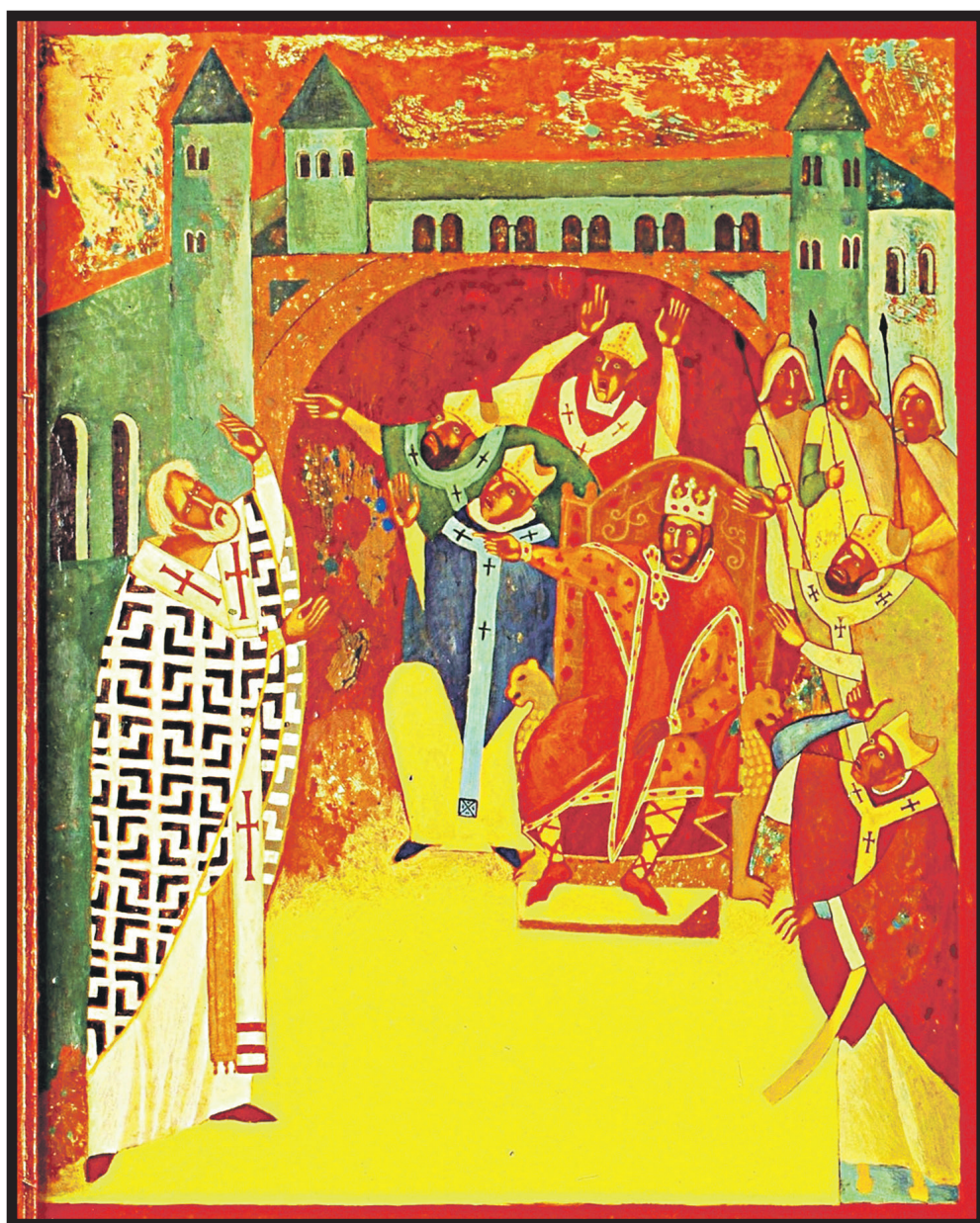
Почести, достойни само за един папа.

ДА ПОМИСЛИМ ЗАЕДНО

- Какъв е заветът на Кирил към Методий?
- Къде е погребан Кирил?
- Какво символизира презръдката на гвамата братя?

Детайли – Смъртта на св. Кирил Философ в Рим

**Лудвиг II срещу
Методий.
Изгнанието
на Методий**

ЛУДВИГ II СРЕЩУ МЕТОДИЙ. ИЗГНАНИЕТО НА МЕТОДИЙ

След смъртта на Кирил Философ папа Агриан II решава да поеме мисията сред славяните в свои ръце. Методий е ръкоположен за епископ на стария папски диоцез Сирмиум, на юг от Дунава (днешна Сремска Митровица в сръбската област Войводина). Това означава пряко подчинение на Светия престол в качеството му на папски легат и право да управлява самостоятелно духовния живот в тези земи, без да се съобразява с франкското духовенство. Реакцията на франките от това назначение е яростна. Докато се насочва към собствената си епархия по пътя от Рим за Блатноград (Мосабург, днешен Залавар, Унгария) – столицата на Блатненското княжество на Коцел, Методий е арестуван от латино-германските епископи на Залцбург, Пасау и Регенсбург с обвинение, че е окупирал чужда епархия (въпреки че престолът в Сирмиум е вакантен от векове и епископите на тези градове претендират за правото си на владения върху епархията). Отведен в Регенсбург, той е подложен на унизителен разпит в присъствието на Лудвиг Немски и заедно със своите ученици е осъден на заточение в Швабия, вероятно в манастира Елванген на бенедиктинското абатство на остров Райхенау в Боденското езеро. На това срамно решение не се противопоставя Светополк, който с помощта на франките през 870 г. е свалил от престола чичо си Ростислав и след като го е ослепил, го е хвърлил в затвора. Светополк е далеч по-малко благоразположен към славянизацията на църковния живот в Моравия и Панония (през 874 г. той присъединява Блатненското княжество към Великоморавия). В крайна сметка, Методий и неговите последователи и ученици са обвинени като носители на ерес: обвинения, отнасящи се както до въвеждането на елементи от византийското богослужение, така и естествено, до употребата на славянския език в църковното богослужение.

Три години по-късно политическата обстановка в Централна Европа е коренно променена. През 872 г. папа Агриан II е наследен от новия папа Йоан VIII, който има изострени отношения с империята на франките. Междувременно и Светополк се противопоставя на франките и прогонва от своята територия немското духовенство. Когато научава за изгнанието на Методий, папа Йоан VIII незабавно изпраща своя легат Паоло – епископ на Анкона, да изрази неговото настоятелно искане пред Лудвиг II Немски за освобождаване на пленените духовници. Преговорите за освобождаването на Методий завършват през май 873 г. и той заедно с учениците си се завръща в Моравия и Панония.

През 873 г. Методий най-накрая успява да заеме отреденото му епископско място и да се посвети през последните 12 години от живота си на създаването на християнска църква с литургичното използване на славянски език паралелно с латинския. Най-после той постига завета на брат си Кирил да се отдели Велика Моравия от баварското църковно ръководство и да се изгради първата славянска епископия. Едва тогава, когато реално заема епископския престол, той има възможността да реши какъв език и може би какъв обред да използват вярващите в неговата епархия: нещо абсолютно немислимо през годините 863 – 867, когато той и брат му Константин-Кирил са обикновени мисионери със задачата да учат на славянски учениците, без право да променят нищо в обредите и ритуалите, както и езиковите употреби, които вече са били в сила от десетилетия по тези земи.

Повикан за обяснения в Рим през 880 г., Методий брилянтно защитава делото, което е започнал с Константин-Кирил. В резултат на това папа Йоан VIII го издига в ранг на архиепископ (някои източници настояват, че той вече е бил назначен за архиепископ през 870 г.), докато с папска була (*Industriae Tuae*) той санкционира литургичната употреба на славянския език и възхвалява изобретената от Константин азбука.

При завръщането си от Рим, вероятно през 882 г., Методий посещава Константинопол за първи път след заминаването си през 863 г., заварвайки на патриаршеския престол Фотий (който е свален през 867 г. и отново назначен за патриарх за втори мандат през 877 г.). Предполага се, че там Методий получава като подарък някои книги, които по-късно ще използва за последните си преводи. Връщайки се във Великоморавия, той избира от учениците си двама бързописци, на които диктува превода на целия текст на книгите на Стария завет „от гръцки на славянски, с изключение на Макавеите“. Житието на Методий му приписва също и превода на Номоканона (основната книга на източното канонично право) и на особено дискутираната и до днес „Книга на Отците“, въпросът за превода на които остава да се изясни.

ДА ПОМИСЛИМ ЗАЕДНО

- Защо Методий е хвърлен в затвор?
- Кой е в центъра на картината?
- Кой е Методий на картината? Какво изразяват жестовете на хората?

Смъртта на Метогий

СМЪРТТА НА СВ. МЕТОДИЙ

Методий успява да се справи с всички обвинения срещу себе си и вярата си.

Когато е на смъртния си одър, учениците му го питат кого ще постави за свой приемник. Посочва ученика си Горазд: „Този е свободен мъж от вашата земя, запознат добре с латинските книги и е правоверен. Нека бъде Божията воля и вашата любов, както и моята“. Но желанието на Методий не се сбъдва. Горазд никога повече няма да бъде повикан в Рим и никога няма да заеме архиепископския престол. Следите му се губят в чешките легенди. За мястото на Методий е определен франкският епископ Викинг – най-заклетият враг на славянското богослужение.

Три дни след Цветница Методий умира, това се случва на 6 април 885 г. Учениците му го изпращат с огромна почит и като отслужват „църковна литургия на латински, гръцки и славянски“, полагат го с почести в съборната църква. Така той се причислява към своите отци, патриарси, пророци и апостоли, учители и мъченици. „При гроба му се събира безчислено множество народ, съпровождат го със свещи, плачейки за добрия учител и пастир, мъже и жени, малки и големи, богат и бедни, свободни и раби, вдовици и сираци, чужденци и туземци, недъгави и здрави...“

Осиротели без своя пастир и учител, неговите последователи са подложени на безмилостната атака от франкските свещеници, ръководени от неговия заклет враг Викинг – епископ на Нитра (в днешна Словакия), които най-после успяват да ги прогонят от цялата територия на Святополк.

Методий е канонизиран за светец вероятно в България, след пристигането на неговите ученици през тежката зима на 885/886 г.

Въпросът за местонахождението на гроба на св. Методий остава нерешен и до днес. Известно е, че славянският първоучител е починал в Моравия на 6 април 885 г. и останките му са положени в главната катедрала от лявата страна на олтара на Св. Богородица – това са единствените писмени сведения за края на житейския път на по-големия брат от двамата солунски просветители. Фактите са взети от двата запазени източника по въпроса: Пространното житие на св. Методий и Проложното кратко житие на св. св. Кирил и Методий. Къде е погребан Методий – архиепископът на изчезналата през Х в. под ударите на магжарите Велика Моравия, гържава с кратка историческа съдба, все още не се знае със сигурност. От един век насам няколко учени опитват да докажат своите хипотези, но това по-скоро предизвиква спорове, отколкото дава точен отговор.

Повечето изследователи предполагат, че край Южноморавското селце Микулчице, област Годонин, където са разкрити останките на голяма трикорабна базилика от византийски тип, се е намирал центърът на Велика Моравия. Чешки учени предлагат идеята, че в житието се споменава за иконата на св. Богородица, която трябва да е отляво върху олтарната преграда. По този начин гробът на св. Методий се е намирал в олтарната част и непосредствено зад иконата на Божията майка. Разкриването на загадката за гроба на св. Методий и днес остава в ръцете на археолозите.

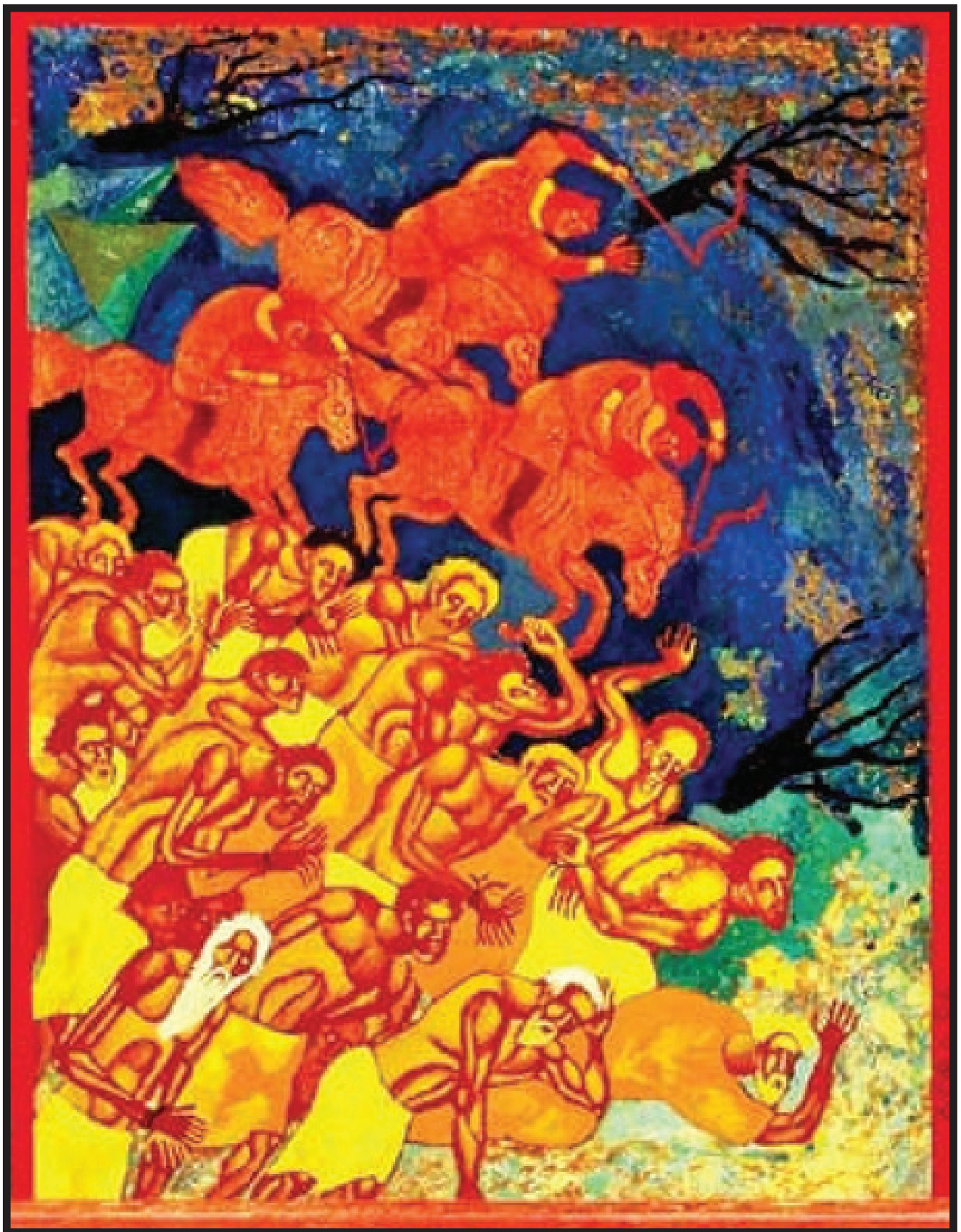
РЕЧНИК:

литургия – гумата литургия в превод от гръцки език означава обществено дело, служение, служба; с течение на времето тя получила значение на православно християнско богослужение

канонизация – канонизацията е правов акт на върховната църковна власт, чрез която след смъртта на много заслужил член на Църквата той се въвежда в сонма на светите, като се определя ден за негова прослава и честване, написва му се житие, съставя се в негова чест специална църковна служба, образът му се изписва на икона и гр.

ДА ПОМИСЛИМ ЗАЕДНО

- Как православните християни почитат св. Методий? Къде се смята, че е погребан, и защо там?
- Какво виждаме в горната част на картината? Какво символизира изображението?
- Защо толкова много хора носят ковчега на Методий? Води ги човек с патерица, защо?

**Учениците на светите Кирил и Методиј,
прогонени от Моравия**

УЧЕНИЦИТЕ НА СВЕТИТЕ КИРИЛ И МЕТОДИЙ, ПРОГОНЕНИ ОТ МОРАВИЯ

След смъртта на Методий Викинг остава най-висшият прелат във Великоморавия, яростен противник на Методий и на литургията на славянски език. Той успява да убеди Светополк и самия папа, че Кирило-Методиевите ученици не следват нормите на Римската църква. Към края на 855 г. новият папа Стефан V пише послание на Светополк: „Да не се позволява на никого по никакъв начин да празнува божествените служби и мистерии на славянски език, както си беше позволил това Методий“. В същото послание папата заповядва да бъдат прогонени след две предупреждения „далече от вашите граници“ онези, които не се подчиняват и настояват „за скандала“, „да не би една болна овца да зарази цялото стаго“.

Папското предписание е изпълнено буква по буква. През зимата на 885/886 г. по-възрастните ученици, ръкоположени за свещеници още през 868 г. от папа Агриан II, са изгонени от територията на Велика Моравия и намират прием в България. Помладите, ръкоположени от Методий, около 200 души, са изгонени от франкските духовници като еретици и предадени на

евреите търговци на пазара на роби във Венеция, откъдето са откупени от емисар на византийския император.

Според агиографските свидетелства едни намират убежище във Византия, други отиват в България с надеждата да намерят там покой и условия да продължат делото си (според гръцкото житие на св. Климент Охридски и палеославянското житие на св. Наум). Учениците, изгонени от Моравия, „...изгаряха от желание да се отправят към България, за България мислеха постоянно, надявайки се, че България е готова да им даде убежище и спокойствие...“ (Из Житието на св. Климент Охридски).

Сред тях са и онези, чиито имена са достигнали до нас: Климент, Наум и Ангеларий. Те успяват да достигнат с ръчно скован сал по река Дунав до граничната крепост Белград – тогава българско владение. Там са посрещнати сърдечно от боритаркана – началник на крепостта, който скоро ги изпраща като ценен дар на българския княз Борис в столицата Плиска с послание, че „това са тези мъже, които той горещо е желаел“.

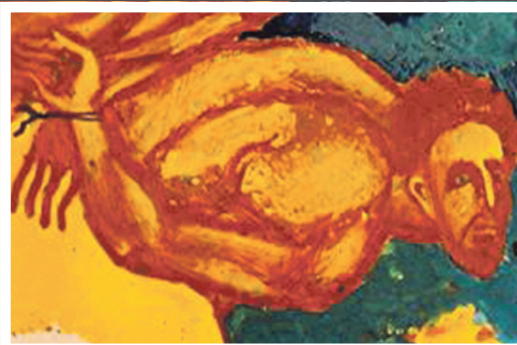
РЕЧНИК:

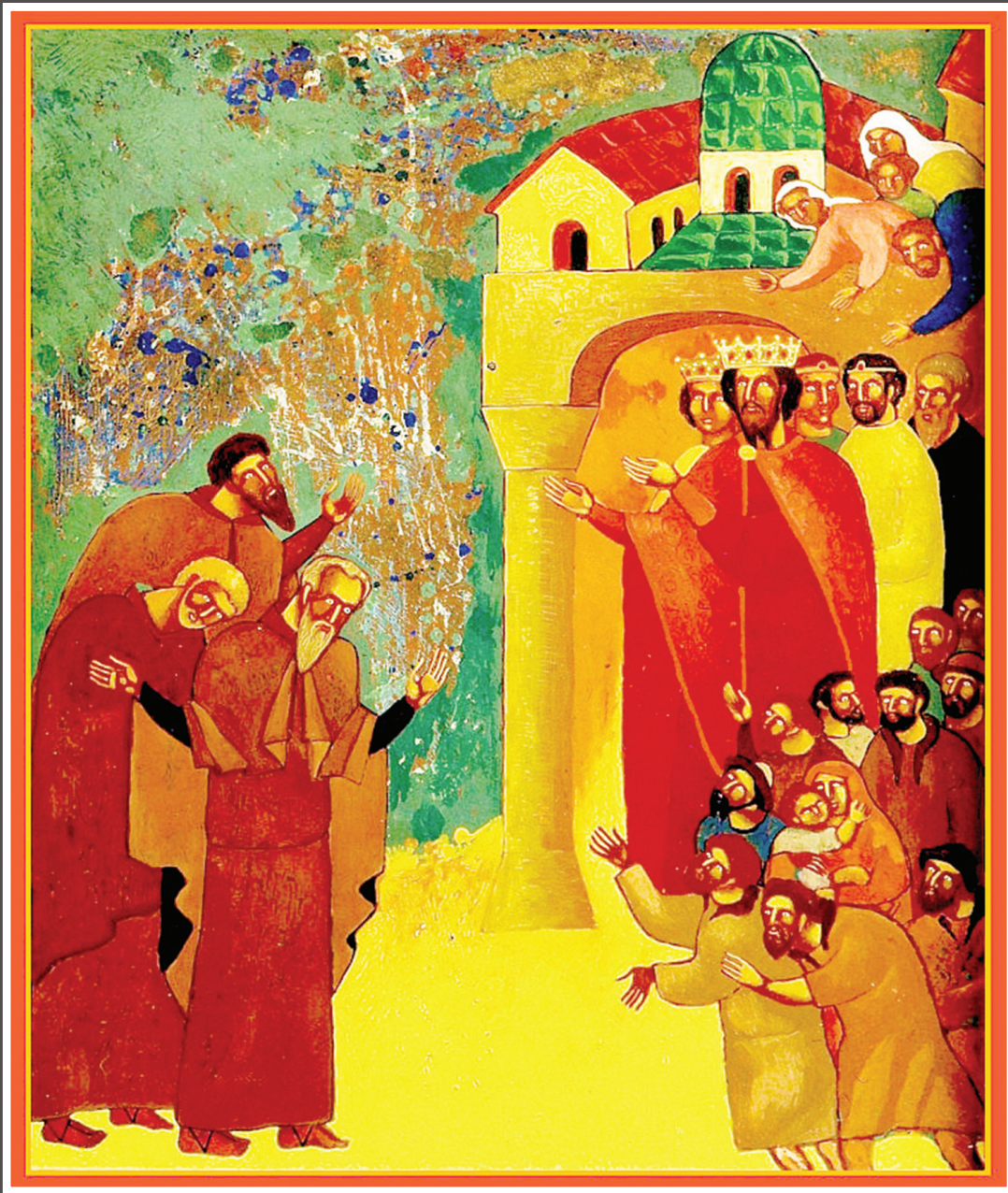
прелат – висш духовник в католическата църква.

ДА ПОМИСЛИМ ЗАЕДНО

- Кои са учениците на Кирил и Методий, които знаем по имена?
- Как на картините е изобразено страданието на учениците?
- Как е изобразено насилието? Открийте конкретни детайли.

Детайли –
Учениците
на светите
Кирил
и Методий,
прогонени
от Моравия

Учениците на
Кирил и Методиј,
приети
от княз Борис I

Картината „Св.
Седмочисленици“

СВ. СЕДМОЧИСЛЕНИЦИ

Седмочисленици е събирателно название за седмината свети мъже, почитани от Българската православна и други църкви като създатели и разпространители на глаголицата и кирилицата. Това са светите братя Кирил и Методий и техните петима ученици Климент, Наум, Горазд, Сава и Ангеларий.

Българската православна църква е определила 27 юли – геня на Успението на св. Климент Охридски, за Ден на светите Седмочисленици.

Св. Климент Охридски е най-даровитият, най-вдъхновен, най-плодовитият писател на своята епоха. Той е вдъхновен учител и красноречив проповедник. Под неговото перо са излезли множество похвални слова и поучения за Господни, Богородични и светийски празници, общи слова за мъченици и апостоли, духовни песни и преводи на богослужбни книги.

Още през 886 г. той е изпратен от Борис като „учител“ в Охридско През 893 година на свикания исторически събор в Преслав св. Климент е възведен в епископски сан и оглавява катедрата на Дебърско-Величката епархия. Тази епархия обхваща днешно Кичевско и съседната Охридска покрайнина, а може би и Дебър. Там той основава манастира „Св. Пантелеймон“. Така става първи епископ на български език. Умира през 916 г.

Св. Наум работи неуморно в Преслав и основава там книжовна школа, а също придружава св. Климент в Девол като негов помощник. През 905 г., вече в напреднала възраст, Наум се оттегля от активна дейност в изградения от него манастир „Св. архангели Михаил и Гавраил“ на Охридското езеро, който от векове е наричан „Св. Наум“. Манастирът с неговите сгради, храм и болница е построен с „... богатството и повелята на благочестивия български цар Борис и на неговия син цар Симеон...“. Умира през 910 г. В този манастир край Охрид, където мощите му и досега си остават неоткрити, но въпреки това вършат дивни чудеса.

Св. Горазд е моравец по рождение и е определен в завещанието на св. Методий за негов заместник като моравски архиепископ. След като е обвинен в ерес и прокуден от престола, историческите сведения за съдбата му секват. Според легендите той се е посветил на книжовна дейност в югозападните предели на Балканите. Съществува храм и манастир на св. Горазд близо до гр. Берат в Албания, където вероятно почитват мощите на светеца.

За местата, в които е намерил убежище св. Сава, няма повече сведения в историческите извори.

Св. Ангеларий е един от спътниците на св. Климент след изгонването им от Моравия. Изтощен от драматичния и труден живот в славянските земи, скоро след пристигането си в България той умира в Плиска.

Заветите на Светите седмочисленици са вяра в Бога, твърдо изповядване на православието и любов към знанието и просветата.

ДА ПОМИСЛИМ ЗАЕДНО

- Кои са Светите седмочисленици? Защо са седем?
- Кои образи са на преден план във Втората картина?
- Защо над главите си имат ореоли? Какво гържат в ръцете си?

Използвана литература

Киселков, В. Сл. Панонски легенди.

Кръстева, И., В. Герджикова, Б. Пенчев О. Попова. Литература VIII клас.

София: Клет – България, 2017.

Интернет страница на Дора Николова Битау:

<http://www.artdora.it/cmpage/>

Дора Николова Битау е българска художничка, създател на костюми за киното, театъра и телевизията, сценограф. Тя живее в Италия от около 50 години заедно със съпруга си Клаудио. Започва работа в киното като актриса, когато е едва 5 – 6-годишна: играе дете от село във филм на Александър Вазов. След като завършва висше образование по сценография и дизайн на костюми в Художествената академия в София, работи за над 250 телевизионни програми, 18 филма, някои от които серијни, и 50 театрални представления. Работи и върху анимационни филми, реставрира стенописи, рисува картини, прави илюстрации за книги; пише рецензии за изложби и статии в българското списание „Изкуство“.

Творбите на Дора Битау са изложени на над 90 изложби, самостоятелно и с други художници, по целия свят, основно в Съединените щати, но също така в България, Бразилия, Канада, бившия СССР, Германия, Полша, бивша Югославия, Италия, Малта...

Нейните произведения са силно повлияни от гръцката митология и от византийските цветове. Самата Дора казва (<http://artdora.it/>), че това, което научава от света на телевизията и театъра, пренася и в живописа: „За да илюстрирам живота на светите Кирил и Методий, използвах същите методи на изследване както при производството на игрален филм. Представих си снимачната площадка на филм за Средновековието. Ключови елементи на моята работа бяха текстовете на исторически документи“. Относно предпочитанията си към ярки, интензивни цветове, Дора казва: „Цветовете изразяват настроенията. Нуждая се от ярки, интензивни цветове, достигащи максимална концентрация, като перкусионни инструменти в оркестър при най-високата им мощност, или като шофиране на ферари с 300 километра в час. Има картини в червено, после зелено, жълто, синьо... до върха на интензивността... Следва наситеност, умора, чувство за нужда от дишане и тогава настъпва периодът на бялото, зеленото, пастелните цветове. Когато духът е потиснат, страдащ, цветовете потъмняват, избледняват. Картините стават монохроматични“.

Днес Дора продължава да отваря вратите на своя дом за всеки, който желае да види част от картините ѝ, урежда малки изложби за своите гости. С удоволствие разказва за живота си, посветен на изкуството, на България и българската история, която ще живее вечно чрез творчеството на тази забележителна художничка и личност – Дора Николова Битау.

Мария Елизабета Ванакоре
Луиджи Конте

Книгата се издава с
финансовата подкрепа на
Националната програма
„Неразказаните истории на българите“,
Министерство на образованието и науката –
България

АЗ.БУКИ

Национално издателство за образование и наука

2024